

Andrzej Ryk

Wprowadzenie

Studia Paedagogica Ignatiana. Rocznik Wydziału Pedagogicznego Akademii
"Ignatianum" w Krakowie 20/2, 9-15

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wprowadzenie

Współczesna edukacja, charakteryzująca się doświadczaniem gwałtownej zmiany, poddawana jest nieustannie wielorakim wpływom pochodzącym z różnorodnych obszarów życia społecznego. Charakterystyka tych obszarów może przybierać różne typologie i klasyfikacje, jednak jej cechą znamioną jest ich niezwykła, wewnętrzna dynamika i złożoność. Ważne jednak jest, aby próbować ową skomplikowaną materię nie tylko opisywać, ale również odnajdywać w niej określone trendy i umieć prognozować, przewidywać dziejące się zmiany. Wychowanie bowiem w sposób konieczny jest powiązane z rzeczywistością społeczną. Sam akt wychowania jest aktem społecznym, w którym odbywa się spotkanie osób. Próbę opisu różnych aspektów owego społecznego wpływu w różnych perspektywach i ujęciach podejmują autorzy niniejszego numeru „*Studia Paedagogica Ignatiana*”.

Część „Artykuły i rozprawy” rozpoczyna tekst *Religia, poznanie, duchowość w wychowaniu*. Jego autor, Zbigniew Marek SJ, przyjmuje założenie, że wiedza empiryczna, tak silnie dominująca we współczesnej nauce jako źródło budowania teorii naukowej, również tej pedagogicznej, nie jest jedynym i wyłącznym jej budulcem, tworzywem. Autor wskazuje na inne możliwe źródła, a przede wszystkim na duchowość i religię jako czynniki normotwórcze teorii wychowania.

W kolejnym artykule, zatytułowanym *Imperatyw pedagogiczny jako element strategii wychowawczej*, jego autor Andrzej M. de Tchorzewski, posługując się analizą syntetyczno-historyczną, charakteryzuje ważne i istotne z punktu widzenia teorii wychowania kategorie pedagogiczne, tj. rygoryzm i liberalizm wychowawczy. W sposób systematyczny określa ich treść i zakres znaczeniowy, ukazując ich ewoluowanie na przestrzeni dziejów myśli historycznej i pedagogicznej. Inną kategorią pedagogiczną, o której można

przeczytać w niniejszym numerze, jest „pasja” analizowana w perspektywie doświadczania pracy. Ten temat podejmuje Iwona Jazukiewicz w artykule *Pasja jako istotny wymiar doświadczania pracy*.

W następnym tekście pt. *Zaniedbane paradygmaty formacyjne nastolatka* Janusz Mastalski wskazuje na negatywne skutki zmian cywilizacyjnych, którym poddana jest współczesna młodzież, równocześnie wskazując tzw. „zaniedbane paradygmaty formacyjne nastolatka” i wymieniając wśród nich m.in.: paradygmat teleologiczny, ograniczonego zaufania, kontrolowanej samodzielności, detoksykacyjny itd.

Odwołanie do myśli Józefa Tischnera stało się motywem do próby określenia przez Andrzeja Ryka tożsamości pedagogicznej przestrzeni. Autor podejmuje tę problematykę w artykule zatytułowanym *Tożsamość pedagogicznej przestrzeni. Pomiędzy etosem a grą. Refleksje na kanwie wybranych elementów myśli Józefa Tischnera*. Dla autora przestrzeń pedagogiczna jawi się jako swoisty etos, czyli miejsce duchowego wzrastania człowieka, a zarazem spotkania z drugim człowiekiem. W owym etosie człowiek uczy się poznawać i rozumieć świat, który go otacza. Ten etos staje się również miejscem odnajdywania siebie w społecznej przestrzeni współobcowania z innymi.

Kolejne artykuły koncentrują się na wyeksponowaniu elementów szeroko rozumianego procesu wychowania. I tak Marzena Chrost podejmuje problematykę procesu autorefleksyjności w tekście *Refleksyjność w wychowaniu. Proces poznawania siebie*, Katarzyna Wajszczyk rozważa i analizuje skutki konfliktów dla rozwoju uczniów w szkicu *Wychowanie przez konflikt. O roli konfliktów w rozwoju osobowości ucznia*, Ewa Miśkowiec w artykule *Warunki sprzyjające podejmowaniu trudu samowychowania* przedstawia zaś trzy obszary skupione wokół triady: wychowawca – rodzic – nauczyciel, którzy mają za zadanie przygotować młodych ludzi do podjęcia trudu samowychowania. Tekst Marcina Welenca pt. *Kształtowanie się tożsamości płciowej w kontekście edukacji seksualnej*, zamykający tę część numeru, dotyczy kształtowania się tożsamości płciowej w kontekście edukacji seksualnej.

Dwa kolejne teksty zostały umieszczone w części zatytułowanej: „Sprawozdania z badań”, gdyż prezentują analizy badań empirycznych. Pierwszy z nich, autorstwa Marcina Warchoła, *Aktywność turystyczna podkarpackiej młodzieży jako źródło wspomaganie jej rozwoju osobowego*, dotyczy ważnego problemu aktywności turystycznej

młodzieży. Został on przygotowany na podstawie badań zrealizowanych na terenie województwa podkarpackiego. Drugi tekst pt. *Samowychowanie seksualne młodzieży w świetle literatury przedmiotu i badań własnych*, przygotowany przez Ewę Rojewską na podstawie badań przeprowadzonych na terenie województwa zachodniopomorskiego, porusza problematykę wychowania seksualnego młodzieży.

Całość numeru kończą dwie recenzje i dwa sprawozdania z konferencji. Renata Królikiewicz przybliży ważną monografię Andrzeja Murzyna zatytułowaną *Współczesna filozofia edukacji. Kluczowe kwestie* (Kraków 2015). Bożena Sieradzka-Baziur omawia publikację zbiorową pod red. E. Lewandowskiej-Tarasiuk, J. Łaszczyka i B. Śliwerskiego, dotyczącą pracy naukowo-dydaktycznej Marii Łopatkowej, a zatytułowaną *Pedagogika serca. Wychowanie emocjonalne w XXI wieku* (Warszawa 2016). Natomiast sprawozdania zamieszczone w niniejszym tomie dotyczą również ważnych – z punktu widzenia tytułu całego tomu – konferencji poświęconych zagadnieniem mediacji oraz integracji społecznej i zawodowej.

Podsumowując powyższy zbiór tekstów, należy nadmienić, że z pewnością nie jest on w pełni reprezentatywny i nie wyczerpuje zadanego tematu. Jestem jednak przekonany, że może się stać inspiracją do własnych analiz i poszukiwań badawczych podejmowanych przez Szanownych Czytelników. Jeśli w ten sposób przyczyni się do ożywienia dyskusji i prowadzenia polemik, to również spełni swoje zadanie i stanie się częścią tak ważnego w nauce sporu.

dr hab. Andrzej Ryk, prof. UP

Introduction

Contemporary education, characterized by its rapid rate of change, is constantly being influenced by different areas of social life. These areas may have different typologies and classifications but what they have in common is a remarkable internal dynamism and complexity. When trying to unravel this intricate matter, however, it is important to not only describe it, but to also find specific trends and predict changes within it. Upbringing is necessarily connected with the social reality in which it is conducted. The very act of upbringing is a social act which takes place through the meeting of people. An attempt to describe these societal influences upon different perspectives and notions is undertaken by this edition of *Studia Paedagogica Ignatiana*.

The “Articles and Dissertations” section is opened by a text concerning the roles of religion, knowledge and spirituality in upbringing. Its author, Zbigniew Marek SJ, adopts the assumption that empirical knowledge—which dominates contemporary science—is not the sole building block available upon which we can construct our scientific theories, including pedagogical ones. The author shows other potential sources, above all spirituality and religion, as factors available to generate a normative theory of upbringing.

In the next article, entitled “The Pedagogical Imperative as an Element of Educational Strategy”, its author Andrzej M. de Tchorzewski, by means of a synthetic historical analysis, characterizes the important pedagogical categories from the point of view of pedagogical theory, i.e. rigor and educational liberalism. In a systematic manner he determines their content and meaning, showing their evolution through the history of historical and pedagogical thought. Another pedagogical category which can be read in this issue is “passion” analyzed from the perspective of work experience. This topic is taken up by Iwona Jazukiewicz in her article “Passion as an Important Dimension of Work Experience”.

In the next text, entitled “The Neglected Formation Paradigm of the Teenager”, Janusz Mastalski points to the negative effects of the civilizational changes to which contemporary youth is being subjected to, while highlighting the role of the so-called “neglected teenage formation paradigm” and including within it: teleological paradigm, limited trust, controlled independence, detoxification, etc.

A reference to Josef Tischner’s thought serves as the motif for Andrzej Ryk’s attempt to identify the pedagogical identity of space. The author addresses this issue in the article entitled “The Identity of Pedagogical Space. Between ethos and a game. Reflections upon selected elements of the thought of Josef Tischner”. For the author, the pedagogical space appears as a kind of ethos, a place of the spiritual growth of man, and the place of meeting with other human beings. In this ethos man learns to know and understand the world that surrounds him. This ethos also becomes a place to find oneself in a social space and in co-existence with others.

The next few articles focus on displaying elements of the broadly understood process of upbringing. Thus Marzena Chrost tackles the problem of the self-reflection process in the text “Reflection in Education”. The process of getting to know each other is considered by Katarzyna Wajszczyk and analyzed in terms of the effects of conflicts on the development of pupils in her paper “An Outline of Upbringing Through Conflict”. In terms of the role of conflict in the development of the personality of the student, Ewa Miśkowiec in the article “Conditions Conducive to Self-Sufficiency” presents three areas around the triad of carer–parent–teacher, who are tasked with preparing young people to embark on self-sufficiency. The text by Marcin Welenec, entitled “Gender Identity Development in the Context of Sexual Education”, which closes this part of this issue, concerns the development of sexual identity in the context of sexual education.

The next two texts are included in the section entitled “Research Reports” as they present empirical research analyzes. The first, by Marcin Warchoń, “Tourist Activity of Podkarpackie Youth as a Source of Support for Their Personal Development”, concerns the important problem of the tourist activity of youth. It was prepared on the basis of research carried out in Podkarpackie Voivodeship. The second text entitled “Sexual Self-education of Young People in Light of the Literature on the Subject and Own Research” prepared

by Ewa Rojewska on the basis of research conducted in the Zachodniopomorskie Voivodeship, raises the issue of the sexual education of young people.

The edition closes with two reviews and two conference reports. Renata Królikiewicz considers an important monograph by Andrzej Murzyn entitled *The Contemporary Philosophy of Education: Key Questions* (Krakow 2015). Bożena Sieradzka-Baziur discussed the group publication edited by E. Lewandowska-Tarasiuk, J. Łaszczyk, and B. Śliwerski, devoted to the educational work of Maria Łopatkowa, and entitled *The Pedagogy of the Heart: Emotional Upbringing in the 21st century* (Warsaw 2016). The reports included in this section cover also important—from the perspective of the whole volume—conferences devoted to the issue of mediation and social/professional integration.

In summarizing the above collection of texts, it is important to note that it is certainly not representative nor does it exhaust the subject matter of any of the issues. However, I am convinced that it may serve as an inspiration for the analysis and research undertaken in the future by our readers. If it contributes in this manner to reviving the debates and discussions involved, then it will also have fulfilled its purpose and played a part in a significant academic debate.

Prof. Andrzej Ryk